

Քաղաքականություն «Հակակոռուպցիոն օրենսդրության պահպանում»

1. ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԻ ՄԱՍԻՆ

Փաստաթղթի նպատակը	<ul style="list-style-type: none"> • սահմանել պատասխանատու գործարար վարքագծի չափորոշիչները, ներդնել կորպորատիվ կառավարման լավագույն փորձը և զարգացնել այն, • ներկայացնել Ընկերության կողմից օրինականության, թափանցիկության և սոցիալական պատասխանատվության սկզբունքների պահպանման հանձնառությունը, • սահմանել կոռուպցիայի ցանկացած դրսևորումը կանխարգելելուն, ինչպես նաև Ընկերության կողմից աշխարհի ցանկացած երկրում տնտեսական գործունեություն իրականացնելիս կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրության պահանջների պահպանելուն ուղղված սկզբունքները: • բարձրացնել համապատասխանության կորպորատիվ մակարդակը, ինչպես նաև կոռուպցիայի ռիսկերին առնչվող հարցերի վերաբերյալ տեղեկացվածության մակարդակը այն Անձանց շրջանում, ում վրա տարածվում են սույն Քաղաքականությունը, աջակցել կանոնների և նորմերի պարզաբանմանը և պահպանմանը:
Փաստաթղթի հակիրճ նկարագիր	<ul style="list-style-type: none"> • Սահմանել կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրության պահպանման հիմնական սկզբունքներն ու պահանջները: • Սահմանել կոռուպցիայի ռիսկային ոլորտները, ինչպես նաև այդպիսի ռիսկերի վերացման և նվազեցման մոտեցումները: Քաղաքականությունն անդրադառնում է կաշառակերության և կոռուպցիայի ռիսկերին ինչպես պետական, այնպես էլ մասնավոր հատվածներում:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

1.	ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԻ ՄԱՍԻՆ.....	1
2.	ՏԵՐՄԻՆՆԵՐԻ, ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐԻ և ԴԵՐԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐԸ.....	4
3.	ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ.....	8
4.	ԿԻՐԱՌԵԼԻ ՀԱԿԱԿՈՌՈՒՊՑԻՈՆ ՕՐԵՆՄԴՐՈՒԹՅՈՒՆ	9
5.	ՀԻՆՄԱԿԱՆ ՄԿՋԲՈՒՆՔՆԵՐ.....	9
5.1.	Կոռուպցիայի մերժումը բոլոր ձևերով և դրսևորումներով	9
5.2.	«վերից հնչող և միջին տոն».....	9
5.3.	Հեղինակության ամրապնդում	10
5.4.	Ռիսկերի պարբերական գնահատում և նվազեցում	10
5.5.	Տեղեկատվություն և ուսուցում	10
5.6.	Վերահսկողության միջոցների արդյունավետության մոնիթորինգ	10
5.7.	Աուդիտ և վերահսկողություն.....	11
5.8.	Պատասխանատու պաշտոնատար անձ և պատասխանատու ստորաբաժանում, հաշվետվություն	111
6.	ԿՈՌՈՒՊՑԻՈՆ ՌԻՍԿԻ ԳՈՏԻՆԵՐ	11
6.1.	Փոխգործակցություն պետական պաշտոնյաների (ՊՊ) և պետական կազմակերպությունների հետ	11
6.2.	Նվերներ և գործարար հյուրընկալություն.....	12
6.3.	Հովանավորություն, բարեգործություն, նվիրատվություն և կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվություն.....	12
6.4.	Մասնակցություն քաղաքական գործընթացներին	13
6.5.	Վարչարարության (ֆորմալ գործընթացների) պարզեցման վճարներ	13
6.6.	Վճարումներ միջնորդների միջոցով կամ ի շահ երրորդ անձանց.....	13
6.7.	Շահերի բախում.....	14
6.8.	Այլ ընկերություններում մասնակցության մասնաբաժնի ձեռքբերման և օտարման գործարքները	14
6.9.	Պայմանագրային քաղաքականություն.....	14
6.9.1.	Արտապայմանագրային հարաբերությունների արգելք	15
6.9.2.	Կապալառուների ստուգումը.....	15

6.9.3.	Հակակոռուպցիոն դրույթ	15
6.10.	Մարքեթինգ	15
6.11.	ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՎԱՐՈՒՄ	16
7.	ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ ԽԱԽՏՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ	16
8.	ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ	17
9.	ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	17
10.	ԿՑՎՈՂ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ	17
10.1.	Արտաքին փաստաթղթեր	17

Տերմին	Հասպատում	Տերմինի սահմանում (հասպատումների վերձանում)
		(անգործության) վրա, դրդել պաշտոնեական պարտականությունների ոչ պատշաճ կատարմանը, և/կամ ստանալ անհիմն առևտրային կամ այլ առավելություն կամ օգուտ, և/կամ ստանալ վարձատրություն այդպիսի պարտականությունների ոչ պատշաճ կատարման համար:
Ներքին նորմատիվային ակտ		Ընկերության ներսում վարվելակերպի պարտադիր նորմեր պարունակող փաստաթուղթ, որն Ընկերությունն ընդունել է իր իրավասության սահմաններում՝ օրենքներին և այլ կարգավորող իրավական ակտերին համապատասխան:
Ֆորմալ գործընթացների պարզեցման համար վճար		Վճարներ կամ այլ առավելություններ, որոնք նախատեսված չեն գործող օրենսդրությամբ կամ այլ կարգավորող նորմերով, և առաջարկվում են սովորական ընթացակարգի (գործողության) իրականացումն արագացնելու կամ պարզեցնելու նպատակով, որի նկատմամբ վճարողն ունի իրավունք՝ օրենսդրական, պայմանագրային կամ այլ հիմքերով:
Նվեր		Ցանկացած արժեք, որն անհատույց հիմունքներով փոխանցում կամ ստանում է Ընկերությունը և այն անձինք, որոնց վրա տարածվում է սույն Քաղաքականությունը:
Քաղաքական հովանավորչություն (քաղաքական գործունեության ֆինանսավորում)		Պետական կազմակերպություններին (այդ թվում՝ կուսակցություններին), նրանց աշխատակիցներին, Պետական պաշտոնյաներին կամ այդպիսի պաշտոնի թեկնածուներին աջակցելու նպատակով ցուցաբերվող դրամական կամ ցանկացած այլ տեսակի օգնություն:
Կաշառք ստանալը		Կոռուպցիայի ձև՝ ՊՊ-ի կողմից անձամբ կամ միջնորդի միջոցով կաշառք ստանալը, որը դրսևորվում է գումար, արժեթղթեր, այլ գույք կամ գույքային բնույթի սպորինի ծառայություններ մատուցելու, գույքի նկատմամբ այլ իրավունքներ տրամադրելու ձևով (ներառյալ այն դեպքերը, երբ կաշառքը, ՊՊ-ի ցուցումով, փոխանցվում է այլ ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձի)՝ կաշառք տվողի կամ նրա ներկայացրած անձանց օգտին ՊՊ-ի կողմից իր լիազորությունների շրջանակներում որևէ գործողություն կատարելու կամ չկատարելու, կամ իր ծառայողական դիրքն օգտագործելով՝ այդպիսի գործողություն կատարելուն կամ չկատարելուն նպաստելու կամ ծառայության գծով հովանավորչության կամ թողտվության համար:
Կաշառքի միջնորդություն		Կոռուպցիայի ձև, որը դրսևորվում է կաշառք տվողի կամ կաշառք ստացողի անունից կաշառքի (արժեքի) ուղղակի փոխանցման միջոցով, կամ կաշառք տվողին և/կամ կաշառք ստացողին այլ կերպ օժանդակելու միջոցով՝ նպաստելով նրանց միջև կաշառքի շուրջ համաձայնության գալուն կամ արդեն կայացած համաձայնության իրականացմանը:
Առևտրային (կուներցիոն) կաշառքի միջնորդություն		Կոռուպցիայի ձև, որը դրսևորվում է առևտրային կաշառքի առարկան փոխանցող կամ ստացող անձի անունից առևտրային կաշառքի առարկայի (սպորինի վարձատրության) ուղղակի փոխանցմամբ կամ այդ անձանց միջև առևտրային կաշառքի առարկան փոխանցելու կամ ստանալու վերաբերյալ համաձայնության գալուն կամ արդեն կայացած համաձայնության իրականացմանը որևէ այլ կերպ օժանդակման միջոցով:
Կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրություն		ՀՀ քրեական օրենսգիրք, FCPA (ԱՄՆ օրենքը «Արտասահմանում կոռուպցիայի դեմ պայքարի մասին»)

Տերմին	Հասպատում	Տերմինի սահմանում (հասպատումների վերծանում)
		ընդունված ԱՄՆ Կոնգրեսի կողմից 1977թ.), The Bribery Act (Մեծ Բրիտանիայի օրենքը «Կաշառակերության դեմ պայքարի մասին» ընդունված Մեծ Բրիտանիայի խորհրդարանի կողմից 2010թ.), ինչպես նաև այն երկրների համանման օրենսդրական նորմեր, որոնց տարածքում Ընկերությունն իրականացնում է բիզնես գործունեություն:
Ներկայացուցչական ծախսեր		Կազմակերպության ծախսեր, որոնք կապված են համագործակցության հաստատման և (կամ) պահպանման նպատակով իրականացվող բանակցություններին՝ մասնակցող այլ ընկերությունների (ներառյալ՝ արտասահմանյան) ներկայացուցիչների, ինչպես նաև Տնօրենների խորհրդի (Ղեկավարության) կամ Ընկերության այլ ղեկավար մարմնի նիստերին մասնակցելու համար ժամանած մասնակիցների ընդունման և սպասարկման հետ:
Աշխատակիցներ		Ընկերության հետ աշխատանքային կամ ծառայությունների մատուցման պայմանագրեր կնքած ֆիզիկական անձինք:
Արժեք (արժեք ունեցող ցանկացած բան)		Այն ամենը (նյութական կամ ոչ նյութական), որ արժեք է ներկայացնում ստացողի համար: Արժեք կարող են հանդիսանալ ներառյալ, բայց չսահմանափակվելով՝ դրամական միջոցները, բաժնետոմսերի, պարտատոմսերի կամ ցանկացած այլ գույքի փոխանցումը, ծախսերի վճարումը, ցանկացած տեսակի ծառայությունների մատուցումը, նվերները, ճանապարհորդական փաթեթները, գործարար հյուրընկալությունը, աշխատանքի տեղավորումը, զեղչերը, պարտքի ներումը, ցանկալի հեռախոսահամարների («զեղեցիկ համարների») օգտագործումը, աշխատանքի և պրակտիկայի առաջարկները, այդ թվում՝ ընտանիքի անդամների համար, որոշակի բարեգործական կազմակերպություններին նվիրատվությունները, ապրանքների, ծառայությունների, նյութական կամ ոչ նյութական ակտիվների ցանկացած այլ փոխանցումը, ինչից օգտվում է ստացողը: Ցանկացած արժեք անկախ գնից, կարող է ճանաչվել ապօրինի կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրության համաձայն:

3. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Կոռուպցիայի որևէ դրսևորում հակասում է Ընկերության սկզբունքներին և վնասում է պետության, բաժնետերերի, հաճախորդների, գործընկերների, մրցակիցների, աշխատակիցների և ամբողջ հասարակության շրջանում նրա գործարար հեղինակությունը: Կոռուպցիան ոչ միայն վնաս է հասցնում Ընկերությանը, այլ նաև ազդում է յուրաքանչյուր աշխատակցի վրա: Կոռուպցիան կարող է հանգեցնել հսկայական տուգանքների:

Քաղաքականությունը չի փոխարինում գործող հակակոռուպցիոն օրենսդրությամբ սահմանված իրավական դրույթներին, սակայն կարող է սահմանել լրացուցիչ պահանջներ:

Եթե Կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրությամբ սահմանվում են ավելի խիստ/ այլ պահանջներ, քան սույն Քաղաքականության մեջ շարադրված պահանջները, ապա պետք է պահպանվեն ավելի խիստ/այլ պահանջները:

Համաձայն Կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրության պահանջների՝ Ընկերությունը վերահսկվող դուստր ձեռնարկություններում ապահովում է ստանդարտների, որոշումների կայացման ընթացակարգերի ներդրումը և ներքին նորմատիվային ակտերի, ինչպես նաև

Քաղաքականության մեջ ներկայացված փորձին համանման լավագույն փորձի կատարումը: Ընկերությունը կօգտագործի ողջամիտ ջանքեր, որպեսզի ապահովի չվերահսկվող դուստր ձեռնարկությունների կողմից դրանց կատարումը՝ հակակոռուպցիոն լավագույն փորձին հետևելու առումով:

Քաղաքականությունը պարտադիր է՝

- Բոլոր աշխատակիցների համար,
- Ընկերության կառավարման մարմինների և այլ մարմինների անդամների համար (Տնօրենների խորհուրդ, Ընկերության Տնօրենների խորհրդի ենթակայության տակ գտնվող հանձնաժողովներ, Գլխավոր տնօրեն)

- Կապալառուներ՝ սույն անձանց/մարմինների հետ կնքված պայմանագրերով (համաձայնագրերով) սահմանված չափով:

Սույն փաստաթղթի պահանջներից ելնելով՝ բոլոր այն անձինք, որոնք պարտավոր են հետևել Քաղաքականությանը, այսուհետ անվանվում են «անձինք, որոնց վրա տարածվում է սույն Քաղաքականությունը»:

Այն անձինք, որոնց վրա տարածվում է սույն Քաղաքականությունը, Ընկերությունում գործող կարգի համաձայն թղթային կրիչի վրա ծանոթանում են Քաղաքականության դրույթներին և ստորագրում դրա համար, կամ եթե տեխնիկապես հնարավոր է, էլեկտրոնային ձևով՝ օգտագործելով ձեռագիր ստորագրության անալոգ:

4. ԿԻՐԱՌԵԼԻ ՀԱԿԱԿՈՒՈՒՊՑԻՈՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Քաղաքականությունը մշակվել է Կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրության, ինչպես նաև Կանոնադրության, Գործարար վարքագծի և էթիկայի կանոնակարգի և այլ Ներքին նորմատիվային փաստաթղթերի պահանջներին համապատասխան:

5. ՀԻՆՄԱԿԱՆ ՄԿՋԲՈՒՆՔՆԵՐ

Ընկերությունը հետևում է հակակոռուպցիոն օրենսդրության պահպանման և էթիկական վարքագծի սկզբունքներին բոլոր տեսակի գործնական հարաբերություններում և անկախ այն երկրից, որի տարածքում Ընկերությունը ծավալում է իր տնտեսական գործունեությունը: Ընկերությունն ակնկալում է, որ Կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրությունը պետք է պահպանվի ընկերության շահերից կամ նրա անունից գործող բոլոր անձանց կողմից:

5.1. Կոռուպցիայի մերժումը բոլոր ձևերով և դրսևորումներով

Ընկերությունը բացահայտորեն հայտարարում է ցանկացած ձևի կոռուպցիայի մերժման մասին և այն անձանցից, որոնց վրա տարածվում է սույն Քաղաքականությունը, պահանջում է անվերապահորեն համապատասխանել Քաղաքականության հիմնական սկզբունքներին և պահանջներին:

5.2. «Վերից հնչող և միջին տոն»

Ընկերության ղեկավարությունը, անկախ մակարդակից, ներառյալ՝ կառավարման մարմինների անդամները, իրենց ծառայողական և (կամ) կորպորատիվ պարտականությունները կատարում են ողջամիտ և բարեխղճորեն՝ առաջնորդվելով բարձրագույն մասնագիտական և էթիկական ստանդարտներով, իրավական նորմերով և

կորպորատիվ կառավարման լավագույն փորձով՝ Ընկերության շահերը վեր դասելով իրենց շահերից:

Ընկերության Տնօրենների խորհրդի և Ընկերության ղեկավարության անդամներն իրենց օրինակով պետք է սահմանեն բարձր էթիկական վարքագծի չափորոշիչներ և ձևավորեն կոռուպցիայի ցանկացած ձևերի և դրսևորումների մերժում այն անձանց մոտ, որոնց վրա տարածվում է սույն Քաղաքականությունը: Դա հանդիսանում է Ընկերության կորպորատիվ մշակույթի և առօրյա գործարար փորձի անբաժանելի մասը:

Ընկերության ղեկավարությունը և Տնօրենների խորհրդի անդամները, անկախ պաշտոնի մակարդակից, պետք է ծանոթ լինեն Հակակոռուպցիոն համապատասխանության ծրագրի բովանդակությանը, դրա ներդրման համար հատկացնեն անհրաժեշտ միջոցներ, ինչպես նաև իրականացնեն ընդհանուր վերահսկողություն ծրագրի ներդրման, կիրառման կանոնների պահպանման և աշխատանքային արդյունավետության նկատմամբ:

5.3. Հեղինակության ամրապնդում

Ընկերությունը խելամիտ ջանքեր է գործադրում, որպեսզի կանխարգելի Ընկերության ղեկավար պաշտոններում կամ կառավարման մարմիններում այնպիսի անձանց ընդգրկումը, ովքեր ներգրավված են եղել կամ ներգրավված են անօրինական գործունեության մեջ կամ իրականացրել են այնպիսի գործողություններ, որոնք հակասում են Ընկերության կողմից սահմանված էթիկական չափանիշներին:

5.4. Ռիսկերի պարբերական գնահատում և նվազեցում

Ընկերությունն ամեն տարի աշխատանք է իրականացնում կոռուպցիոն ռիսկերը հայտնաբերելու, գնահատելու և վերագնահատելու ուղղությամբ, որի արդյունքների հիման վրա մշակվում և ներդրվում են կոռուպցիայի դեմ պայքարի ընթացակարգեր, որոնք խելամտորեն և համամասնորեն համապատասխանում են բացահայտված ռիսկերի մակարդակին և բնույթին:

5.5. Տեղեկատվություն և ուսուցում

Ընկերությունը մշտապես հետևում է Կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրության փոփոխություններին և պատշաճ ժամանակին տեղեկացնում է բոլոր շահագրգիռ անձանց համապատասխան փոփոխությունների և միտումների մասին::

Ընկերությունը իրականացնում և օժանդակում է Կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրության պահանջների և Ընկերությունում կիրառվող համապատասխանության վերահսկողության միջոցների վերաբերյալ ուսումնասկան ծրագիր այն անձանց համար, որոնց վրա տարածվում է սույն Քաղաքականությունը՝ օգտվելով հատուկ մշակված ուսուցման համակարգից ռիսկերի վրա հիմնված մոտեցման վրա՝ "Մեր Մոլորակ" ներքին պորտալում հասանելի ուսուցման տարեկան պլանին համապատասխան:

5.6. Վերահսկողության միջոցների արդյունավետության մոնիթորինգ

Ընկերությունը իրականացնում է կոռուպցիայի կանխարգելման համար ներդրված վերահսկողության միջոցների արդյունավետության մոնիթորինգ, վերահսկում դրանց պահպանումը և, անհրաժեշտության դեպքում, կատարելագործում է դրանք:

Ընկերությունն ամեն տարի միջոցներ է ձեռնարկում վերանայելու համապատասխանության վերահսկողության միջոցների համապատասխանությունը և թարմացնելու այդ միջոցների մասին Ներքին նորմատիվային փաստաթղթերը:

5.7. Աուդիտ և վերահսկողություն

Ընկերությունն ապահովում է ֆինանսատնտեսական գործունեության ներքին և արտաքին աուդիտի կանոնավոր կերպով իրականացումը, ինչպես նաև իրականացնում է անընդմեջ վերահսկողություն հաշվապահական հաշվետվություններում բոլոր տնտեսական գործարքների ամբողջական և ճշգրիտ արտացոլման նկատմամբ, ինչպես նաև Կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրության և Ընկերության ներքին նորմատիվային իրավական ակտերի պահանջների պահպանման, այդ թվում՝ սույն Քաղաքականությամբ սահմանված հիմնական սկզբունքների և պահանջների պահպանման նկատմամբ:

5.8. Պատասխանատու պաշտոնատար անձ և պատասխանատու ստորաբաժանում, հաշվետվություն

Համապատասխանության գծով ղեկավարը պատասխանատու է Հակակոռուպցիոն համապատասխանության ծրագրի իրականացման և կատարելագործման համար, ունի անհրաժեշտ փորձ և իրավասություններ, ունի նաև անկախություն, լիազորություններ և ռեսուրսներ, որոնք բավարար են իր պարտականությունները կատարելու համար:

Համապատասխանության գծով ղեկավարը, ինչպես նաև այն անձինք, ում նա համապատասխան լիազորություններ է պատվիրակում, անհրաժեշտության դեպքում, կարող են մասնակցել Ընկերության կոլեգիալ կառավարման մարմինների ժողովներին, ինչպես նաև, անհրաժեշտության դեպքում, բացատրություններ տալ քննարկվող հարցերի մասին և հաղորդել Համապատասխանության վարչության ղիրքորոշումը կոլեգիալ կառավարման մարմինների անդամներին, որպեսզի այդ մարմինները տեղեկացված որոշումներ ընդունեն ինչպես ռազմավարական, այնպես էլ գործառնական մակարդակներում:

Համապատասխանության գծով ղեկավարն իրավունք ունի ցանկացած պահի իր հայեցողությամբ կապ հաստատել Ներքին վերահսկողության և աուդիտի վարչության պետի և Ընկերության տնօրենների խորհրդի նախագահի հետ՝ Ընկերության Տնօրենների խորհրդի քննարկմանը ցանկացած հարցի ներկայացումը նախաձեռնելու նպատակով: Հակակոռուպցիոն համապատասխանության ծրագրի արդյունավետությունը ժամանակ առ ժամանակ գնահատվում է Տնօրենների խորհրդի և Տնօրենների խորհրդի Աուդիտի հանձնաժողովի կողմից:

Համապատասխանության գծով ղեկավարը և Համապատասխանության թիմը վերահսկում են Քաղաքականության և Կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրության պահանջների պահպանումը, իրականացնում են Հակակոռուպցիոն համապատասխանության ծրագրի օպերատիվ կառավարում և շարունակաբար կատարելագործում այն, ինչպես նաև մասնակցում են կոռուպցիոն մեծ ռիսկ պարունակող գործարքների համաձայնեցմանը:

6. ԿՈՌՈՒՊՑԻՈՆ ՌԻՍԿԻ ԳՈՏԻՆԵՐ

6.1. Փոխգործակցություն պետական պաշտոնյաների (ՊՊ) և պետական կազմակերպությունների հետ

Ողջ աշխարհում արգելվում է ցանկացած տեսակի արժեքների և առավելությունների տրամադրումը, որոնք ուղղված են որոշումների կայացման վրա անթույլատրելի ազդեցություն ունենալուն: ՊՊ-ների և պետական կազմակերպությունների հետ հարաբերությունները պահանջում են հատուկ զգուշավորություն, քանի որ դրանք կարգավորվում են Կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրությամբ և բնութագրվում են կաշառակերության և կոռուպցիայի բարձր ռիսկով: Սա վերաբերում է, մասնավորապես, ՊՊ-ի օգտին տրամադրված առավելություններին:

Ընկերությանը և Անձանց, որոնց վրա տարածվում է սույն Քաղաքականությունը, արգելվում է ՊՊ-ներին Արժեք տրամադրել՝ Ընկերության համար գործարար հնարավորություններ կամ առևտրային օգուտներ ձեռք բերելու, պահպանելու կամ վերահսկելու համար նրանց պաշտոնական որոշումների վրա ապօրինի ազդելու նպատակով: Ընկերությունը կարող է աշխատանքի վերցնել և (կամ) աշխատանքային պրակտիկա տրամադրել ՊՊ-ին օրինական գործարար նպատակի համար՝ Կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրության և Ներքին նորմատիվային ակտերի պահանջների պահպանելու պայմանով:

Արգելվում է ՊՊ-ներին Արժեք տրամադրել՝ Ընկերության համար գործարար հնարավորություններ կամ առևտրային օգուտներ ձեռք բերելու, պահպանելու կամ վերահսկելու համար նրանց պաշտոնական որոշումների վրա ապօրինի ազդելու նպատակով:

6.2. Նվերներ և գործարար հյուրընկալություն

Նվերները և Գործարար հյուրընկալությունը կարող են օգտագործվել՝ նպատակ ունենալով երկարաժամկետ գործընկերային հարաբերություններ ստեղծել Ընկերության և այն անձանց միջև, որոնց հետ այն համագործակցում է իր գործունեության շրջանակում: Ընդ որում, Նվերները և Գործարար հյուրընկալությունը որոշակի պայմաններում կարող են օգտագործվել անօրինական ազդեցություն գործելու համար և համարվել կաշառք կամ կոմբերցիոն կաշառք:

Անձինք, որոնց վրա տարածվում է սույն Քաղաքականությունը, պետք է խուսափեն Նվերներից և (կամ) Գործարար հյուրընկալությունից նշաններից, որոնք կարող են ազդել Ընկերության գործունեության վարման ընթացքում անկախ որոշումների կայացման վրա կամ հակասել Ընկերության շահերին, ինչպես նաև ստեղծել այդպիսի հակասության տպավորություն:

Անընդունելի է: նվերների և (կամ) Գործարար հյուրընկալության նշանների միջոցով կոռուպցիայի ցանկացած սխեմա, ինչպես նաև դրանց շոթումը:

Նվերներ տալն ու ստանալը թույլատրվում է համապատասխան Ներքին նորմատիվային ակտում նշված սկզբունքների պահպանման դեպքում:

6.3. Հովանավորություն, բարեգործություն, նվիրատվություն և կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվություն

Ընկերությունն իր պարտքն է համարում մասնակցել կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության (ԿՍՊ) ոլորտում նախագծերի իրականացմանը, աջակցել կառավարությունների և բարեգործական կազմակերպությունների նախաձեռնություններին, որոնք ուղղված են հասարակության բարեկեցության բարձրացմանը և զարգացմանը, ինչպես

նան նպաստում է հավասար հնարավորությունների ստեղծմանը այն երկրներում, որտեղ Ընկերությունն իրականացնում է իր գործունեությունը:

Ընկերությունը չի ֆինանսավորում և որևէ այլ կերպ չի մասնակցում բարեգործական և (կամ) հովանավորման գործողություններին՝ բիզնեսի հետ կապված որևէ անօրինական առավելություն կամ նախապատվություն ստանալու համար:

Ընկերությունը մշակել և ներդրել է հովանավորության և բարեգործական գործունեության մեջ Ընկերության մասնակցությունը կարգավորող ընթացակարգեր:

Արգելվում է բարեգործության, հովանավորության և կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության բնագավառում գործունեությունը՝ անօրինական ազդեցություն գործադրելու նպատակով:

6.4. Մասնակցություն քաղաքական գործընթացներին

Ընկերությունը չի ֆինանսավորում կամ որևէ այլ կերպ չի աջակցում կամ խրախուսում քաղաքական կուսակցություններին կամ նրանց անդամներին, ներառյալ՝ քաղաքական պաշտոնի թեկնածուներին, նրանց նախընտրական արշավներին կամ քաղաքական իրադարձություններին կամ որևէ քաղաքական կազմակերպությանը կամ շարժմանը: Ընկերությունն արգելում է քաղաքական նպատակներով որևէ վճարում կատարել:

Ընկերությունը չի արգելում Աշխատակիցների մասնակցությունը քաղաքական գործունեությանը, եթե դա չի հակասում Կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրությանը, և եթե Աշխատակիցները չեն օգտագործում Ընկերության գույքն ու անվանումը նման գործունեության մեջ: Եթե Աշխատակիցը հավակնում է կամ ընտրվել/ նշանակվել է Պետական կազմակերպության պաշտոնում և մտադիր է զբաղեցնել այդ պաշտոնը, ապա Աշխատակիցը նախ պետք է այդ մասին տեղեկացնի Ընկերությանը՝ «Շահերի բախման կառավարումը» քաղաքականության համաձայն:

Ընկերությունը չի ֆինանսավորում և չի մասնակցում քաղաքական գործունեությանը:

6.5. Վճարներ ֆորմալ գործընթացների պարզեցման համար

Արգելվում է կատարել վճարներ կամ տալ այլ առավելություններ, որոնք նախատեսված չեն գործող օրենսդրությամբ, և առաջարկվում են սովորական ընթացակարգի (գործողության) իրականացումն արագացնելու կամ պարզեցնելու նպատակով, որի նկատմամբ Ընկերությունն ունի իրավունք՝ օրենսդրական, պայմանագրային կամ այլ հիմքերով:

Արգելվում է ֆորմալ գործընթացների պարզեցման համար ցանկացած վճարում:

6.6. Վճարումներ միջնորդների միջոցով կամ ի շահ երրորդ անձանց

Արգելվում է երրորդ անձանց օգտին վճարումներ կատարել, եթե հայտնի է կամ կան որոշակի հիմքեր ենթադրելու, որ այդ ամբողջ վճարումը կամ դրա մի մասը կօգտագործվի կոռուպցիայի նպատակով:

Ընկերությունն իրավասու է ընթացակարգեր իրականացնել ցանկացած երրորդ անձանց առնչությամբ՝ կոռուպցիոն գործունեության մեջ Ընկերության ներգրավվածության ռիսկերը կանխելու և (կամ) բացահայտելու համար:

Կոռուպցիոն վճարումներն արգելվում են:

6.7. Շահերի բախում

Ընկերությունը թույլատրելի չի համարում որևէ իրավիճակ, որի դեպքում Անձի, որի վրա տարածվում է սույն Քաղաքականությունը, Անձնական շահը (ուղղակի կամ անուղղակի) ազդում է կամ կարող է ազդել նրա պարտականությունների պատշաճ, օբյեկտիվ և անկողմնակալ կատարման վրա (լիազորությունների կատարում): Այն անձինք, որոնց վրա տարածվում է սույն Քաղաքականությունը, պարտավոր են պահպանել շահերի բախման կանոնները, որոնք շարադրված են «Շահերի բախման կառավարումը» քաղաքականությունում:

Շահերի բախումները ենթակա են պարտադիր կարգավորման:

6.8. Այլ ընկերություններում մասնակցության մասնաբաժնի ձեռքբերման և օտարման գործարքները

Ցանկացած իրավաբանական անձին առնչվող միաձուլումներ և ձեռքբերումներ իրականացնելու և (կամ) մասնակցության մասնաբաժնի ձեռքբերում/ վաճառք իրականացնելու համար Ընկերությունը հատուկ կանոններ է սահմանել Կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրության պահանջները պահպանելու նպատակով, ներառյալ հակակոռուպցիոն ստուգման ընթացակարգը: Նման գործարքը գնահատելիս Ընկերությունն ուսումնասիրում է գործարքի առարկայի և (կամ) գործընկերոջ գործունեությունը՝ այդպիսի ընկերության կամ գործընկերոջ կողմից ավելի վաղ կատարված կոռուպցիոն գործողություններին մասնակցության ռիսկերը հայտնաբերելու համար: Այս աշխատանքը ներառում է, բայց չի սահմանափակվում, գործարքի կնքումից առաջ պատշաճ ստուգման համապարփակ գործընթացով, ինչպես նաև ակտիվների ձեռքբերումից հետո ինտեգրման գործընթացի շրջանակներում կատարվելիք գործողությունների սահմանումով:

Այլ ընկերություններում մասնակցության մասնաբաժնիների ձեռքբերման կամ վաճառքի գործարքները ենթակա են պարտադիր հակակոռուպցիոն փորձաքննության:

6.9. Պայմանագրային քաղաքականություն

6.9.1. Արտապայմանագրային հարաբերությունների արգելք

Ընկերությունն արգելում է իր անունից կամ իր շահերից ելնելով գործող օրենսդրությամբ կամ Ներքին նորմատիվային ակտերով չնախատեսված ցանկացած պայմանագրային հարաբերությունների մեջ մտնել Կապալառուների ցանկացած կատեգորիայի հետ, այդ թվում՝ ցանկացած բանավոր կամ գրավոր համաձայնությունների, այդ թվում՝ էլեկտրոնային եղանակով, որոնք ներառված չեն Կապալառուի հետ հիմնական պայմանագրում կամ դրա հավելվածներում, կամ այլ տեսքով, և չեն անցել Ընկերությունում համաձայնեցման ընդունված ստանդարտ ընթացակարգերը:

Ընկերության կողմից գրավոր կամ էլեկտրոնային եղանակով կնքված ցանկացած պայմանագիր կամ համաձայնագիր պետք է պարունակի այն պայմանների և համաձայնությունների ամբողջությունը, որոնց հիման վրա կնքվում է այդ պայմանագիրը կամ համաձայնագիրը:

6.9.2. Կապալառուների ստուգումը

Իր Կապալառուների հետ հարաբերություններում Ընկերությունը ձեռնարկում է ողջամիտ միջոցներ՝ ուղղված կոռուպցիայի ցանկացած դրսևորման կանխարգելմանն ինչպես Ընկերության անունից, այնպես էլ վերջինիս շահերից ելնելով: Այս կապակցությամբ Ընկերությունն իր Կապալառուներից պահանջում է անվերապահորեն պահպանել Կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրությունը և դրանց առնչությամբ կիրառելի Ներքին նորմատիվային ակտերը, ինչպես նաև չցուցաբերել ոչ պատշաճ վարքագիծ ինչպես Ընկերության կողմից կազմակերպվող գնման գործընթացներին մասնակցության, այնպես էլ Ընկերության հետ բիզնեսի հետագա վարման ժամանակ: Ընկերությունը մշակել է Կապալառուների ստուգման ընթացակարգեր և իրագործում է դրանք:

6.9.3. Հակակոռուպցիոն դրույթ

Կապալառուի կողմից կոռուպցիոն ռիսկը նվազագույնի հասցնելու համար Ընկերությունն իրավունք ունի նախաձեռնել հակակոռուպցիոն դրույթի (ՀԿԴ) ներառումը Կապալառուների ստուգման արդյունքների հիման վրա կնքվող պայմանագրերում/ համաձայնագրերում:

Կապալառուների հետ փոխգործակցությունն իրականացվում է պայմանագրային հիմունքներով և պարտադիր ստուգմամբ՝ համաձայն Ընկերության Ներքին նորմատիվային ակտերի:

6.10. Մարքեթինգ

Ընկերությունն իրականացնում է մարքեթինգային միջոցառումներ հաճախորդների հավատարմությունը գրավելու, պահպանելու և բարձրացնելու համար:

Մարքեթինգային միջոցառումներն արգելվում են, եթե դրանց նպատակն է.

- տնտեսական գործունեության հետ կապված ցանկացած անօրինական առավելության կամ նախապատվության ստացումը,
- վարձատրության վճարումը ՊՊ-ին, առևտրային կազմակերպության ներկայացուցչին կամ ցանկացած այլ անձի՝ վերջիններիս գործողությունների վրա ազդելու (անգործությունն ապահովելու) և դրդելու պաշտոնեական պարտականությունների ոչ պատշաճ կատարմանը, և/կամ անհիմն առևտրային առավելություն ստանալու նպատակով:

Արգելվում է իրականացնել մարքեթինգային միջոցառումներ՝ անօրինական ազդեցություն գործելու նպատակով:

6.11. ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՎԱՐՈՒՄ

Բոլոր ֆինանսական գործարքները, հաշվապահական հաշվառման գրանցումներն ու մուտքագրումները պետք է հավաստի կերպով և բավականաչափ մանրամասն արտացոլվեն Ընկերության հաշվապահական հաշվետվություններում, ձևակերպվեն փաստաթղթերով և հասանելի լինեն ստուգման համար:

Ընկերությունում մշակվել և ներդրվել են ներքին ֆինանսական վերահսկողություն ընթացակարգեր, որոնց նպատակն է ապահովել հետևյալը.

(1) ֆինանսական գործարքների իրականացումը ղեկավարության ընդհանուր կամ հատուկ թույլտվությամբ,

2) հաշվապահական հաշվառման գրառումների ճշգրտությունն ու ամբողջականությունը, որոնք հնարավորություն են տալիս կազմել հաշվապահական հաշվառման (ֆինանսական) հաշվետվության կիրառելի ստանդարտներին համապատասխան հաշվետվություններ,

(3) ակտիվների տնօրինման իրավունքը միայն ղեկավարության ընդհանուր կամ հատուկ թույլտվությամբ,

4) ակտիվների արժեքի և կազմի հաշվապահական հաշվառման գրառումների կանոնավոր համեմատումը փաստացի արժեքի և կազմի հետ:

Ընկերությունը նշանակել է աշխատակիցներ, ում անմիջական պարտականությունն է կիրառվող օրենսդրությամբ սահմանված ժամկետներում ամբողջական և հավաստի հաշվապահական հաշվետվությունների պատրաստումը և տրամադրումը:

Ներքին ֆինանսական վերահսկողության ընթացակարգերի խախտումը կամ խախտման փորձը, Ընկերության հաշվապահական հաշվետվությունների աղավաղումը կամ կեղծումը արգելվում են:

7. ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ ԽԱՆՏՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

7.1. Այն աշխատակիցները, կառավարման մարմինների անդամները և Ընկերության այլ մարմինները, որոնք տեղեկացել են կամ հիմքեր ունեն ենթադրելու, որ խախտվել են սույն Քաղաքականության և կիրառվող հակակոռուպցիոն օրենսդրության սկզբունքները կամ պահանջները, պետք է անմիջապես այդ մասին զեկուցեն նշված եղանակներից որևէ մեկով.

(1) Անմիջական ղեկավարին, կամ եթե սույն զեկույցը վերաբերում է Անմիջական ղեկավարի կողմից կատարված գործողություններին, էլ ավելի վերադաս ղեկավարին (ցանկացած տարբերակով),

(2) Ուղարկելով էլեկտրոնային նամակ Միասնական թեժ գիծ՝ _____

(3) Համապատասխանության գծով ղեկավարին (ցանկացած տարբերակով),

(4) Մեր Մոլորակը կորպորատիվ հարթակում տեղակայված Միասնական թեժ գծի էլեկտրոնային ձևանմուշի միջոցով (անանուն կամ սեփական անունից),

(5) հեռախոսով՝ 0 (800) 03011 (ՀՀ):

Կապալառուները կարող են խախտման մասին հաղորդել հետեւյալ եղանակներից որևէ մեկով.

(1) Ուղարկել Միասնական թեժ գծի էլեկտրոնային փոստի հասցեով՝ external.hotline.mts@b1.ru;

(2) Հետևյալ հեռախոսահամարներով՝ 0 (800) 03011 (ՀՀ);

(3) Viva-MTS - ի պաշտոնական կայքում միասնական թեժ գծի էլեկտրոնային ձևի միջոցով՝

www.mts.am (անանուն կամ իր անունից):

Այլ երկրներում միասնական թեժ գծի հեռախոսահամարները կարելի է գտնել hotline-mts.b1.ru:

7.2. Ընկերությունը, իր ներքին կանոնակարգերին համապատասխան, ապահովում է Քաղաքականության պահանջների խախտման վերաբերյալ բոլոր զեկույցների անկախ և համապարփակ վերանայում:

7.3. Ընկերությունն արգելում է հետապնդման (պատժամիջոցները) ցանկացած ձև այն անձանց նկատմամբ, որոնց վրա տարածվում են սույն Քաղաքականության դրույթները, և որոնք բարեխղճորեն հայտնել են խախտման մասին, աջակցել են հետաքննությանը և հրաժարվել են մասնակցել սույն Քաղաքականության, ինչպես նաև Գործարար վարքագծի և էթիկայի սկզբունքներին կամ պահանջներին հակասող գործունեությանը:

7.4. Ցանկացած անձի համոզեալ, որի վրա տարածվում են սույն Քաղաքականությունը ու ով խախտել է դրա պահանջները, կարող է կիրառվել պատժամիջոցներ՝ ընդհուպ մինչև աշխատանքից ազատում և/կամ պայմանագրի խզում՝ այդ պայմանագրի և կիրառելի օրենսդրության դրույթներին համապատասխան:

8. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ

Անձինք, որոնց վրա տարածվում է սույն Քաղաքականությունը, անկախ իրենց զբաղեցրած պաշտոնից, պատասխանատվություն են կրում սույն Քաղաքականության և Կիրառելի հակակոռուպցիոն օրենսդրության սկզբունքները և պահանջները պահպանելու համար, ինչպես նաև իրենց ենթակաների՝ Քաղաքականության խախտմանը հանգեցրած գործողությունները ոչ պատշաճ վերահսկելու համար:

9. ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Քաղաքականության կիրառության հետ կապված խորհրդատվություն ստանալու համար պետք է դիմել Համապատասխանության գծով ղեկավարին, նաև compliance@mts.am էլ. փոստի հասցեին գրելու միջոցով:

Ընկերության հակակոռուպցիոն համապատասխանության Ծրագրի ընթացակարգերի վերաբերյալ լրացուցիչ տեղեկատվությունը, հաճախ տրվող հարցերի պատասխանները, ինչպես նաև հանձնարարելի Հակակոռուպցիոն դրույթի տեքստը տեղադրված են Ընկերության Միասնական տեղեկատվական պորտալի «Հակակոռուպցիոն քաղաքականություն և գործարար էթիկա» բաժնում:

10. ԿՑՎՈՂ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ

10.1. Արտաքին փաստաթղթեր

No.	Փաստաթղթի անվանում	Ներքին պորտալի հղում
	ՀՀ քրեական օրենսգրքի հոդվածներ 200, 201.1, 201.2, 201.3, 201.4, 312, 312.1, 312, 313, առ 13.06.1996թ.	
	Foreign Corrupt Practices Act 1977 (FCPA) as passed by the US Congress in 1977.	
	The UK Bribery Act 2010 as passed by the Parliament of Great Britain in 2010.	
	US Federal Sentencing Guidelines Manual, §8B2.1., 2010	
	The Bribery Act 2010 Guidance, 2011	

No.	Փաստաթղթի անվանում	Ներքին պորտալի հղում
	A Resource Guide to the U.S. Foreign Corrupt Practices Act, 2020	
	Evaluation of Corporate Compliance Programs, U.S. Department of Justice Criminal Division, 2020	
	Միջազգային առևտրային գործարքներում օտարերկրյա պաշտոնյաների կաշառակերության դեմ պայքարի մասին Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության 1997 թ-ին ընունված կոնվենցիա	
	Կոռուպցիայի դեմ ՄԱԿ-ի կոնվենցիա, 2003 թ	
	Կոռուպցիայի համար քրեական պատասխանատվության մասին կոնվենցիա, 1999 թ	
	Կոռուպցիայի կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի միջոցառումների մշակման և ընդունման մեթոդական առաջարկներ (Ռուսաստանի Դաշնության աշխատանքի և սոցիալական պաշտպանության նախարարություն)	
	Կազմակերպություններում կոռուպցիայի կանխարգելման միջոցառումներ, (Ռուսաստանի Դաշնության աշխատանքի և սոցիալական պաշտպանության նախարարություն)	